

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут будівництва

МЕТОДОЛОГІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**Методичні вказівки
до практичних занять
для студентів освітнього ступеню «магістр»
спеціальності «193 Геодезія та землеустрій»
всіх форм навчання**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри геодезії, картографії
та землеустрою
протокол № 3 від «12» вересня 2018р.

Чернігів - 2018

Методологія інтелектуальної власності. Методичні вказівки до в практичних занять для студентів освітнього ступеню «магістр» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» всіх форм навчання / Укл. Сахно Є.Ю., Терещук О.І. – Чернігів, ЧНТУ, 2018.-28с.

Укладачі: Сахно Євгеній Юрійович, д.т.н., професор, кафедри геодезії, картографії та землеустрою;
Терещук Олексій Іванович, к.т.н., професор кафедри геодезії, картографії та землеустрою.

Відповідальний за випуск: Корнієнко І.В., к.т.н., завідувач кафедри геодезії, картографії та землеустрою.

Рецензент: Дорош М.С.
д.т.н. доцент

Зміст

	стор.
Вступ.....	4
1. Методичні вказівки до вивчення розділів курсу «Методологія інтелектуальної власності».....	5
2. Практичні заняття.....	8
Практичні заняття №1. Об'єкти інтелектуальної власності.....	8
Практичні заняття №2. Патентна інформація.....	8
Практичні заняття №3. Пошук патентної інформації в мережі Інтернет.....	10
Практичні заняття №4. Товарні знаки.....	11
Практичні заняття №5. Недобросовісна конкуренція.....	11
3. Контрольні завдання.....	12
4. Завдання для самостійної роботи.....	16
Список літератури.....	26
Додаток А. Звіт про виконання практичних робіт з дисципліни «Методологія інтелектуальної власності» (зразок).....	28

Вступ

Практичні заняття з дисципліни «Методологія інтелектуальної власності» проводяться з метою закріплення матеріалу, отриманого на лекційних заняттях, а також придбання навичок самостійної роботи у вирішенні практичних завдань, пов'язаних з питаннями інтелектуальної власності на підприємстві. Зокрема, до таких завдань належать: виявлення об'єктів інтелектуальної власності, реалізованих в різних товарах; вміння працювати з патентною інформацією та здійснювати її пошук в мережі Інтернет, в тому числі з використанням Міжнародну патентну класифікацію; вміння користуватися Міжнародною класифікацією товарів і послуг для реєстрації товарних знаків; виявлення на практиці прикладів недобросовісної конкуренції та аналіз їх форм.

Завдання побудовані таким чином, що спочатку студент самостійно вибирає для аналізу різні товари і вчиться виявляти реалізовані в них різні об'єкти інтелектуальної власності. Надалі для одного з них (вибирається студентом) виконуються завдання, пов'язані з патентною інформацією та товарними знаками. Форми недобросовісної конкуренції досліджуються на прикладах, знайдених в мережі Інтернет та повсякденному житті.

Методичні рекомендації містять вказівки до розділів курсу, перелік основної літератури, що надасть істотну допомогу студентам в оволодінні комплексом знань з основ управління інтелектуальною власністю, а також контрольні завдання відповідно до навчального плану.

1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛІВ КУРСУ «МЕТОДОЛОГІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Тема 1. Предмет «Основи управління інтелектуальною власністю».

Методичні рекомендації.

При вивченні цієї теми слід перш за все усвідомити основні поняття і етапи розвитку, основні цілі інтелектуальної власності. Необхідно вивчити Закон «Про авторські і суміжні права». Авторське право як спосіб охорони програм для ЕОМ і баз даних.

Тема 2. Інтелектуальна промислова власність.

Методичні рекомендації.

При вивченні цієї теми важливо зрозуміти суть винаходу як технічного рішення і як юридичної категорії, розібратися в умовах охороноздатності, усвідомити критерій - винахідницький рівень. Необхідно зрозуміти правові відносини, які виникають у зв'язку з виявленням винаходи, оформленням до розгляду заявки на винахід.

Важливо розібратися в правовій суті службових винаходів, які права і обов'язки виникають у авторів службових винаходів. Особливу увагу треба звернути на складання і подачу заявки на видачу патенту на винахід, на складання формули винаходу.

На основі вивчення нормативних актів та літератури студент повинен навчитися відрізняти раціоналізаторські пропозиції, що охороняються нормами винахідницького права, від організаційних пропозицій, застосовувати правові норми, пов'язані з правовою охороною раціоналізаторських пропозицій.

При вивченні питання про корисної моделі необхідно представляти критерії охороноздатності, особливості експертизи. Права і обов'язки патентовласника і автора.

При вивченні питання про промислові зразки звернути увагу на критерії охороноздатності, на міжнародну класифікацію промислових зразків.

При вивченні питання про товарний знак та знак обслуговування слід перш за все усвідомити цілі правової охорони товарних знаків і її значення в сучасних умовах. Міжнародна класифікація товарів і послуг. Вміти скласти заявку на товарний знак, захистити права власника товарного знака.

Вивчаючи охорону комерційної таємниці, звернути увагу на критерії охороноздатності і ознаки комерційної таємниці, знати права на припинення недобросовісної конкуренції.

Тема 3. Визначення конкурентоспроможності нової розробки.

Методичні рекомендації.

При визначенні конкурентоспроможності нової розробки важливу роль відіграє патентна інформація. Важливо знати, що в інформаційному потоці знаходить відображення весь цикл створення об'єкта техніки. Особливу увагу треба звернути на виникнення патентної інформації, знати три її аспекти -

технічний, патентно-правовий та економічний, а також фактори, що впливають на інформаційну цінність патентних документів. Слід чітко усвідомити переваги патентної документації та її особливості: повнота, достовірність, систематизованості, оперативність.

Студенти повинні знати форми і методи довідково-інформаційного обслуговування. Важливою умовою, що забезпечує досягнення високого технічного рівня розробок і їх конкурентоспроможності на всіх етапах життєвого циклу об'єктів техніки, є проведення патентних досліджень. Студенту треба знати, що патентні дослідження включають комплекс робіт з пошуку, відбору та аналізу патентної і науково-технічної інформації.

При розгляді етапів проведення патентних досліджень треба звернути увагу на розробку регламенту пошуку інформації, тобто формулювання предмета пошуку, його класифікацію, визначення країн і глибину пошуку. Найважливіший етап - систематизація та аналіз відібраної інформації, визначення патентної ситуації та провідних в даному виді техніки організацій (фірм), з'ясування тенденцій науково-технічного розвитку. Студенти повинні знати зміст понять патентоспроможність, патентна чистота, мати уявлення про оформлення результатів патентних досліджень.

Тема 4. Патентування і вибір процедури патентування.

Методичні рекомендації.

Вивчення цієї теми необхідно починати з визначення цілей і завдань патентування. Важливо усвідомити, які винаходи можна патентувати, порядок їх відбору, а також оформлення та подання матеріалів для патентування. У процесі вивчення теми слід ознайомитися з основними вимогами, що пред'являються до описів і кресленнями патентування винаходів, порядком подачі заявок відповідно до умов договору про патентну кооперацію.

Тема 5. Методологічні основи оцінки інтелектуальної власності.

Методичні рекомендації.

При вивченні цієї теми необхідно звернути увагу на особливості об'єктів інтелектуальної власності, як учасників ринкових відносин, основні види вартості, принципи оцінки. Студенту слід вивчити три основних способу до оцінки об'єктів інтелектуальної власності: ринкового (порівняльного), дохідному і витратним.

Ринковий підхід передбачає підхід до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності шляхом порівняння угод з аналогічними об'єктами з оцінюваним об'єктом. Він ефективний при наявності достатньої інформації по подібним операціям.

Прибутковий підхід є головним підходом при оцінці об'єктів інтелектуальної власності. Він передбачає, що ніхто не вкладе свій капітал в придбання того чи іншого об'єкта нематеріального характеру, якщо такий же дохід можна отримати іншим способом, в такий же часовий відрізок. Прибутковий підхід включає в себе такі методи: метод переваги в прибутку,

метод переваги у витратах, метод виграшу в собівартості, метод «звільнення від роялті», метод виділення частки прибутку, що припадає на об'єкт інтелектуальної власності, визначення строку корисного життя об'єкта інтелектуальної власності, визначення прибутку, принесеної об'єктом інтелектуальної власності, метод опціонів.

Витратний підхід може застосовуватися для оцінки об'єктів інтелектуальної власності, які не беруть участі у формуванні майбутніх доходів і не приносять прибутку в даний час. На практиці витратні методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності як нематеріальних активів використовуються у випадках, коли ці активи мають соціальне значення (космос, оборонні програми, програми безпеки). Обґрунтуванням застосування витратного підходу до оцінки інтелектуальної власності вважається наявність ситуацій «ринку продавця», тобто монопольного становища творця об'єкта інтелектуальної власності на ринку, що характеризується дефіцитом аналогічних об'єктів.

Тема 6. Основні форми реалізації об'єктів інтелектуальної власності. Порядок оцінки вартості ліцензій.

Методичні рекомендації.

Вивчення теми слід починати з ролі ліцензій, основних видів ліцензій, типів і умов ліцензійних платежів, а також основних методів визначення ціни ліцензії і методів встановлення розмірів роялті. Студенту слід звернути особливу увагу на такі ціноутворюючі фактори, як термін дії договору, обсяг виробництва продукції за ліцензією і ціна продукції, виготовленої за ліцензією. Визначення розрахункової ціни в вигляді роялті. Паушальні платежі. Розрахунок винагороди при продажу ліцензії.

Тема 7. Організація і управління в сфері охорони та реалізації прав інтелектуальної власності. Державне керівництво.

Методичні рекомендації.

При вивченні цієї теми студент повинен засвоїти коло питань, що знаходяться у винятковому віданні Національного центру інтелектуальної власності. Важливо розглянути основні завдання та функції патентних служб, підприємств та організацій, міністерств і відомств.

Тема 8. Міжнародні організації та угоди в сфері інтелектуальної власності.

Методичні рекомендації.

Вивчення цієї теми треба починати з охорони міжнародної промислової власності та її значення при здійсненні міжнародного економічного і науково-технічного співробітництва. Слід осмислити міжнародні патентні конвенції: основні положення, цілі і завдання.

2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття №1. Об'єкти інтелектуальної власності

Мета заняття: вивчення на прикладах різних об'єктів інтелектуальної власності, їх особливостей і відмінностей один від одного.

Світ речей і результати інтелектуальної діяльності. Світ речей, які ми бачимо навколо себе і якими постійно користуємося, з'явився не «просто так», а створений працею людини, і перш за все - інтелектуальною працею.

Всі результати діяльності людини можна розділити на дві групи:

- речі матеріальні;
- результати, які мають матеріального характеру, перш за все, нові наукові і технічні знання, твори літератури, мистецтва.

При цьому речі виготовляються з використанням результатів інтелектуальної діяльності, або представляють собою такий результат, або є засобом, на якому такий результат інтелектуальної діяльності представлений. Наприклад будинок - будівля, що перебуває в певному місці. Щоб побудувати цей будинок, його потрібно спочатку спроектувати. Над цим працюють архітектори, що створюють зовнішній вигляд і внутрішній простір будівлі, інженери-будівельники, які виконують розрахунки фундаменту, стін і інших елементів конструкції. Трудяться художники, дизайнери, які оформляють інтер'єри будівлі. Отже, щоб почати проектувати будівлю, як мінімум, потрібно архітектурний проект.

Завдання № 1. Об'єкти інтелектуальної власності

Вибрати будь-які 5 предметів, речей - об'єктів матеріального світу, які вас оточують. Описати кожен з об'єктів в обсязі достатньому для його ідентифікації. Можна використовувати рисунки, фотографії, комп'ютерну графіку. Для кожного з об'єктів перерахувати різні об'єкти інтелектуальної власності, які використані при його виготовленні в цілому або його частин, або представлені в (на) цьому об'єкті. Скласти звіт про виконану роботу.

Практичне заняття №2. Патентна інформація

Мета заняття: знайомство з джерелами патентної інформації, вивчення особливостей патентної інформації і способу ідентифікації бібліографічних даних за допомогою кодів, а також використовуючи Міжнародну патентну класифікацію (МПК).

Джерела патентної інформації

Патентна інформація - це відомості, включені в патентні документи. Стосовно до винаходів під патентними документами будемо розуміти як видані патенти, так і заявки на винаходи, які в даний час також публікують в більшості країн світу.

Рис. 1 Патентні документи

Види патентної інформації

Оскільки патентна інформація має досить значний обсяг навіть для одного винаходу, існує кілька видів публікацій, що представляють відомості про винахід в різному обсязі. Це дозволяє оптимізувати обсяг переглядається інформації в залежності від виду пошуку та завдань аналізу патентної інформації.

Бібліографічна.

Цей вид патентної інформації включає встановлений мінімум бібліографічних відомостей, таких як: номер публікації (патенту або заявки), реєстраційний номер заявки, дата подачі, пріоритетні дані, відомості про автора, заявника, патентовласника, назва винаходу, індекси рубрик Міжнародну патентну класифікацію.

Використовуючи таку інформацію, можна отримати статистичні дані про винахідницької активності в певній галузі техніки або конкретних винахідників, фірм, виявити заявки і патенти конкурентів.

Реферативна.

Реферативна інформація, крім бібліографічних даних, містить відомості, що розкривають в обсязі реферату суть винаходу.

Реферативна інформація служить для прискорення пошуку патентних документів, проведеного винахідниками та експертами патентних відомств. Правильно складений реферат дозволяє швидко, не читаючи всього опису винаходу, оцінити необхідність документа для подальшого аналізу. Завдання спрощується, якщо реферативна інформація включає креслення, що пояснює суть винаходу.

Реферативна інформація особливо цінна для пошуку патентних документів на іноземних мовах, оскільки патентні відомства країн світу публікують реферати, в тому числі і на англійській мові.

Завдання № 2. Міжнародна патентна класифікація

Для кожного з обраних при виконанні Завдання № 1 предметів, речей - об'єктів матеріального світу, в цілому або в будь-якої їх частини, які були віднесені до винаходів, визначити рубрики МПК. Оформити звіт про виконану роботу.

Практичне заняття №3. Пошук патентної інформації в мережі Інтернет

Мета заняття: освоєння процедур пошуку патентної інформації в електронних базах Укрпатенту, Патентного відомства США і Європейського патентного відомства.

Для реєстрації інтелектуальної власності в Україні створена «Державна служба інтелектуальної власності України», а також науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України заснований у 2001 році постановою Кабінету Міністрів України за № 582. Відповідно до Статуту інститут має статус наукової установи, заснованого на державній формі власності, і підпорядковується Національній академії правових наук України.

Завдання інституту:

- проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності;
- участь в розробці проектів законів та інших нормативних актів з питань інтелектуальної власності;
- проведення науково-правових і судових експертиз з питань інтелектуальної власності.

Набравши в пошуковому рядку вказану адресу, потрапляємо на сайт «Державна служба інтелектуальної власності України», де представлена інформація з інтелектуальної власності в Україні.

Пошук відбувається на сайті:

<http://www.sdip.gov.ua/>.

Реєстрація торгових марок, захист авторських прав, міжнародна реєстрація та інші послуги також здійснюють різні «Патентні агентства» широко представлені з мережі INTERNET.

Завдання № 3. Патентний пошук

1. Для одного із зазначених при виконанні Завдання № 1 предметів, речей - об'єктів матеріального світу, в цілому або в будь-якої його частини, які були віднесені до винаходів, провести пошук патентних документів в базах:

1. Укрпатенту;
2. Патентного відомства США;
3. Європейського патентного відомства.

Мета - відібрати патентні документи, які мають близькі характеристики з технічної точки зору до обраного об'єкта дослідження.

2. Пошук проводити з використанням ключових слів і рубрик МПК, визначених при виконанні Завдання № 2.

Практичне заняття №4. Товарні знаки

Мета заняття: ознайомлення з видами товарних знаків, прикладами використання і порушення виключних прав на товарні знаки, вивчення Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків.

Рис. 2. Товарний знак

Товарні знаки (знаки обслуговування) - це позначення, службовці для індивідуалізації товарів, виконуваних робіт або послуг юридичних осіб або індивідуальних підприємців.

Товарні знаки дозволяють споживачеві розрізнити однорідні товари і послуги різних виробників.

Завдання № 4. Товарні знаки.

1. Для продукту - товару, обраного при виконанні Завдання №3, визначити, до якого (яким) класу товарів (або послуг) і до яких саме товарів відповідно до МКТП відноситься обраний товар.

2. Визначити коло конкурентів (4 - 5 компаній), які виробляють товар аналогічного призначення.

3. Для названих конкурентів навести приклади позначень - товарних знаків, використовуваних ними для маркування товару.

4. Описати ці товарні знаки і дати їм характеристику (словесний, образотворчий і ін.)

Практичне заняття №5. Недобросовісна конкуренція

Мета заняття: вивчення форм недобросовісної конкуренції на основі реальних актів недобросовісної конкуренції, що стали відомими з публікацій в мережі Інтернет і з інших загальнодоступних джерел інформації.

Форми недобросовісної конкуренції.

Не допускається недобросовісна конкуренція, в тому числі:

1) поширення неправдивих, неточних або перекручених відомостей, які можуть заподіяти збитки господарюючому суб'єкту чи завдати шкоди його діловій репутації;

2) введення в оману щодо характеру, способу і місця виробництва, споживчих властивостей, якості та кількості товару або щодо його виробників;

3) некоректне порівняння господарюючим суб'єктом вироблених чи реалізованих їм товарів з товарами, виробленими або реалізованими іншими господарюючими суб'єктами;

4) продаж, обмін чи інше введення в оборот товару, якщо при цьому незаконно використовувалися результати інтелектуальної діяльності і прирівняні до них засоби індивідуалізації юридичної особи, засоби індивідуалізації продукції, робіт, послуг;

Завдання № 5. Недобросовісна конкуренція.

Мета завдання: визначити товари, які підроблені під відомі Світові торгові марки.

Пройтися по вулиці, походити по магазинах і крамницях, подивитися телевизор, побродити по Інтернеті. Переконатися, що скрізь можна зіткнутися з недобросовісною конкуренцією! Описати 2 - 3 виявлених прикладу, включаючи:

- опис прикладу з тим ступенем подробности, щоб його можна було зрозуміти (якщо є можливість, дати роздруковку тексту і фотографій з джерел інформації);
- вказати джерела інформації;
- надати форму недобросовісної конкуренції відповідно до визначень, даних в законі.

3. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Студенти інженерних спеціальностей виконують контрольні завдання. При виконанні контрольних завдань кожен студент повинен розкрити питання теоретичного характеру і вирішити задачу.

Приклад рішення задачі:

Умова.

Підприємство володіє ноу-хау виробництва виробів. Витрати на виробництво без використання ноу-хау складають \$ 5 за одиницю. При цьому 30% собівартості складають витрати праці. Підприємство продає 100000 виробів в рік, ноу-хау дає можливість підприємству економити на кожному випускається виробі \$ 0,5 за рахунок використовуваних матеріалів і 20% трудових витрат. За прогнозами це виробництво збережеться протягом трьох років. Необхідно оцінити вартість ноу-хау при ставці дисконту 25%.

Рішення:

1. Економія матеріалів $100000 \times \$ 0,5 = \$ 50000$.
2. Економія трудових витрат.
  - a. Собівартість продукції без ноу-хау $100000 \times \$ 5 = \$ 500000$.
  - b. Трудові витрати $\$ 500000 \times 0,3 = \$ 150000$.
  - c. Економія трудових витрат $\$ 150000 \times 0,2 = \$ 30000$.
3. Виграш в собівартості $\$ 30000 + \$ 50000 = \$ 80000$.

4. Обчислення вартості: фактор поточної вартості анuitету (щорічний платіж, 3 роки за ставкою 25%) = 1,952.
5. Вартість ноу-хау $\$ 80000 \times 1,952 = \$ 156\ 160$.

Студенти виконують ті варіанти контрольних завдань, номери яких відповідають останній цифрі залікової книжки.

Варіанти контрольних завдань

Варіант 1

1. Поняття «промислова власність»
2. Види ліцензій. Методи розрахунку ціни ліцензії.
3. Розрахувати числове значення величини роялті для ліцензійну угоду з надання виняткового права на використання ноу-хау і патентної охорони технології в області пивоварної промисловості для ситуації знову організованого промислового виробництва при планованій рентабельності 25%. Величина частки власника ноу-хау в прибутку користувача ноу-хау - 10%.

Варіант 2

1. Товарні знаки і знаки обслуговування, їх функції та роль в сучасній економіці.
2. Економічне поняття вартості об'єкта інтелектуальної власності. Цілі оцінки вартості.
3. Ринкова ціна акції - 8000. Чистий прибуток у розрахунку на одну акцію - 2000. Річний дохід, принесений товарним знаком - 2220000 грн. Визначити вартість товарного знака при відносно $P / E = 4$.

Варіант 3

1. Патентні дослідження і порядок їх виконання.
2. Поняття ліцензії. Фактори, що впливають на вартість ліцензії.
3. Підприємство здійснювало порушення патенту протягом трьох років. Обсяг виробленої їм контрафактної продукції за цей період склав 500 млн. грн., В тому числі: 1-й рік - 150 млн. грн. 2-й рік - 160 млн. грн. 3-й рік - 190 млн. грн. Розрахувати максимальний розмір збитків патентовласника. Коефіцієнт приведення результатів до дати оцінки беремо з розрахунку 10%.

Варіант 4

1. Порядок оформлення прав на отримання патенту на винахід.
2. Економічний зміст ліцензійного договору.
3. Підприємство здійснювало порушення патенту протягом трьох років. Витрати на розробку, виробництво і реалізацію продукції склали за цей період 250 млн. грн., В тому числі: 1-й рік - 70 млн. грн. 2-й рік - 80 млн. грн. 3-й рік - 100 млн. грн. Визначити залишковий прибуток підприємства з урахуванням його приведення до розрахункового року.

Варіант 5

1. Форма правової охорони корисної моделі.
2. Структура і особливості ліцензійних договорів.
3. Підприємство здійснювало порушення патенту протягом трьох років.

Загальна сума податків і виплат з балансового прибутку склала: 1-й рік - 40 млн. грн. 2-й рік - 45 млн. грн. 3-й рік - 45 млн. грн. Ставку роялті від прибутку приймаємо на рівні 12%. Залишкова прибуток підприємства становить 145,09 млн. грн. Визначити оптимальний розмір збитків патентовласника, якщо максимальний розмір збитків патентовласника склав 602,25 млн. грн.

Варіант 6

1. Поняття «комерційна таємниця». Правове регулювання «комерційної таємниці».

2. Сутність і застосування витратного підходу до оцінки об'єктів інтелектуальної власності.

3. Корисна модель, що представляє собою конструкцію медичного обладнання, продається за 20000 грн. при собівартості 15500 грн. аналог, менш досконалий, випускається іншим підприємством і продається за 18000 руб. при собівартості 16000 грн. Визначити додаткову чистий прибуток, отриманий з кожної одиниці продукції з використанням об'єкта інтелектуальної власності.

Варіант 7

1. Державне керівництво з питань інтелектуальної власності.

2. Сутність і застосування дохідного підходу до оцінки об'єктів інтелектуальної власності.

3. Розрахувати поточну ринкову вартість товарного знака методом капіталізації, якщо додатковий дохід від використання цього нематеріального активу становить \$ 30000 на рік, а коефіцієнт капіталізації становить 15% річних. Виходячи з умов завдання, коефіцієнти дисконтування складають: $K_1 = 0,4$; $K_2 = 0,4$; $K_3 = 0,6$.

Варіант 8

1. Форма правової охорони винаходу.

2. Методи визначення ціни ліцензії.

3. Визначити вартість винаходу, якщо воно спрямоване на досягнення основних технічних характеристик, відноситься до конструкції одного основного вузла і формула винаходу збігається з прототипом за меншого числа основних ознак. Дата оцінки 15 березня 2002 року. Мета оцінки - продаж ліцензії терміном на п'ять років. Інші дані наведені в таблиці:

Таблиця 1. Вхідні данні

Показники	2013р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Чистийприбуток з одиниціпродукції з використаннямоб'єктаінтелек туальноївласності	700	700	1000	1000	1000
Обсягпродажів, шт.	1000	2000	3000	4000	5000
Ставка дисконтування, %	30	30	30	30	30
Коефіцієнтдисконтування	0,77	0,59	0,4552	0,3501	0,2693

Варіант 9

1. Патентна документація і її особливості.
2. Ринкова вартість об'єктів інтелектуальної власності.
3. Визначити вартість корисної моделі методом виграшу в собівартості у вигляді конструкції медичного обладнання, вироблену підприємством - власником свідоцтва на корисну модель, собівартість якої дорівнювала 17500 грн. Економія на витратах становить 2000 грн. Інші дані наведені в таблиці:

Таблиця 2. Вхідні данні

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Обсягвиробництва, шт.	200	250	250
Ставка дисконтування, %	30	30	30
Коефіцієнт дисконтування	0,77	0,59	0,45

Варіант 10

1. Паризька конвенція з охорони промислової власності.
2. Особливості об'єктів інтелектуальної власності як учасників ринкових відносин.
3. Визначити вартість корисної моделі методом переваги у прибутку, якщо на момент оцінки пройшло 2 роки дії охоронного документа, отже, прогнозний період може скласти 3 роки. Обсяг виробництва продукції по роках і передбачувані ставки дисконтування представлені в таблиці:

Таблиця3. Вхідні данні

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Обсягвиробництва, шт.	200	250	250
Ставка дисконтування, %	30	30	30
коефіцієнтдисконтування	0,77	0,59	0,45

Додатковий чистий прибуток, отриманий з кожної одиниці продукції з використанням об'єкта інтелектуальної власності, становить 1900 грн.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Загальні положення права Інтелектуальної власності

Тема 1. Поняття права інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

1. Історія становлення та розвитку правової охорони результатів інтелектуальної власності в Україні та в світі.
2. Загальна характеристика основних теорій у сфері права інтелектуальної власності.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять:

1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.
2. Поняття творчої діяльності.
3. Предмет, система і метод охорони права інтелектуальної власності.
4. Місце права інтелектуальної власності в системі цивільного права.
5. Значення права інтелектуальної власності.
6. Співвідношення понять інтелектуальна власність та власність.
7. Інтелектуальна діяльність та її місце в соціально-економічному розвитку суспільства.
8. Державне управління інтелектуальною власністю.

Практичні завдання:

1. Підготувати реферат на тему: "Теорії права інтелектуальної власності".
2. Підготувати доповідь на тему: "Результати творчої діяльності як об'єкти правовідносин".

Тестові завдання.

1. Право інтелектуальної власності — це:
  - а) право особи на об'єкт інтелектуальної діяльності;
  - б) право особи на результат інтелектуальної діяльності;
  - в) право особи на результат творчої діяльності;
  - г) право особи на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений законом.
2. Право інтелектуальної власності є:
  - а) самостійною галуззю права;
  - б) підгалуззю цивільного права;
  - в) інститутом цивільного права;
  - г) субінститутом цивільного права.
3. Результатом творчості є:
  - а) створення нового нематеріального блага;

- б) створення нового матеріального блага;
- в) створення нового нематеріального та матеріального блага.

Тема 2. Джерела права інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

1. Договір та звичай як джерела регулювання відносин з права інтелектуальної власності.
2. Загальна характеристика міжнародно-правових актів про інтелектуальну власність.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Джерела права інтелектуальної власності.
2. Особливості побудови законодавства як джерела права інтелектуальної власності.
3. Як врегульовані питання права інтелектуальної власності Цивільним кодексом України?
4. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел права інтелектуальної власності.
5. Назвіть міжнародні конвенції та угоди про охорону права інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Підготуватися до колоквіуму за темою: "Міжнародно-правові акти про охорону права інтелектуальної власності".
2. Підготувати доповідь на тему: "Європейські директиви в галузі інтелектуальної власності".

Тестові завдання:

1. У Цивільному кодексі України питання права інтелектуальної власності врегульовані:
  - а) книгою 5;
  - б) окремим розділом;
  - в) окремим підрозділом;
  - г) главами 35—46.
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів написана:
  - а) 27 вересня 1987 р.;
  - б) 9 вересня 1886 р.;
  - в) 9 вересня 1996 р.;
  - г) 27 вересня 1896 р.
3. Договір про патентну кооперацію 19 червня 1970 р. підписаний:
  - а) у Парижі;

- б) Вашингтоні;
- в) Мадриді;
- г) Женеві.

Тема 3. Суб'єкти права інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

1. Держава як власник прав інтелектуальної власності.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Поняття, ознаки та види суб'єктів права інтелектуальної власності.
2. Розкрийте поняття "автор".
3. Хто такі заявники у праві інтелектуальної власності?
4. правонаступники як суб'єкти права інтелектуальної власності.
5. Спадкоємці права інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Підготувати реферат на тему: "Роботодавці як суб'єкти права інтелектуальної власності".
2. Підготувати доповідь на тему: "Поняття співавторства та його види".

Тестові завдання.

1. Суб'єктами права інтелектуальної власності є:
  - а) творець;
  - б) автор;
  - в) виконавець;
  - г) інша особа, якій належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності.
2. Автором є:
  - а) фізична особа, яка своєю творчою працею отворила твір;
  - б) фізична особа, яка своєю інтелектуальною діяльністю створила твір;
  - в) фізична особа, яка своєю творчою працею та інтелектуальною діяльністю створила твір;
  - г) особа, що вказана автором.
3. Співавтори — це:
  - а) всі особи, які брали участь в оприлюдненні твору;
  - б) особи, які надавали допомогу у створенні твору;
  - в) особи, творчою працею яких створено твір.
  - г) особи, які замовили та фінансували створення твору.

Тема 4. Об'єкти права інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

1. Система об'єктів права інтелектуальної власності

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Поняття та ознаки об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Ознаки охороноспроможності об'єктів інтелектуальної власності.
3. Перерахуйте об'єкти авторського права та суміжних прав.
4. Об'єкти промислової власності.
5. Об'єкти засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
6. Об'єкти селекційних досягнень.
7. Об'єкти науково-технічної інформації.
8. Об'єкти нетрадиційних рішень (наукові відкриття, раціоналізаторська пропозиція, об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції).

Практичні завдання:

1. Підготувати реферати на теми:
  - 1) Об'єкт конфіденційної (нерозкритої) інформації.
  - 2) Оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності
2. Підготувати доповідь на тему: "Припинення правової охорони об'єктів інтелектуальної власності".

Тестові завдання.

1. Об'єктами права інтелектуальної власності є:
  - а) всі результати творчої діяльності;
  - б) всі результати інтелектуальної діяльності;
  - в) творчий результат, що відповідає вимогам чинного законодавства;
  - г) наукові відкриття.
2. Об'єктом авторського права є:
  - а) грошові знаки;
  - б) твори у галузі науки, літератури і мистецтва;
  - в) твори народної творчості (фольклор);
  - г) повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації.
3. Об'єктами суміжних прав визнаються:
  - а) винаходи;
  - б) комп'ютерні програми;
  - в) місця походження товарів;
  - г) передачі (програми) організацій мовлення.

Тема 5. Захист права інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

Охорона прав інтелектуальної власності в адміністративному та кримінальному праві.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Назвіть форми захисту прав інтелектуальної власності судові та позасудові.
2. Назвіть суб'єкти звернення за захистом інтелектуальної власності.
3. У чому полягає цивільно-правовий захист авторського права і суміжних прав?
4. У чому полягає цивільно-правовий захист патентних прав?
5. Охарактеризуйте цивільно-правовий захист прав на засоби індивідуалізація учасників цивільного обороту, товарів та послуг.
6. Реєстрація прав на об'єкти інтелектуальної власності.
7. Державний контроль у сфері інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Підготувати реферат на тему: "Правове регулювання реєстрація прав на об'єкти інтелектуальної власності".
2. Підготувати доповідь на тему: "Неправові (неюрисдикаційні) способи захисту охорони прав інтелектуальної власності".

Тестові завдання.

1. Захист авторського права - це:
  - а) прийняття нормативного акта в сфері авторського права;
  - б) встановлення правового режиму об'єктів авторського права;
  - в) звернення до суду із позовом про поновлення права, що порушене;
  - г) звернення до міліції із заявою про порушення авторського права.
2. Юрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності здійснюється:
  - а) самим автором;
  - б) судом;
  - в) третейським судом;
  - г) уповноваженими на це державними органами.
3. Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення, зокрема, про:
  - а) вилучення з цивільного обороту суб'єктів, які виготовляли або вводили у цивільний оборот об'єкти з порушенням права інтелектуальної власності;
  - б) вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, що використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності;
  - в) застосування разового грошового стягнення разом з відшкодуванням збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності;

г) опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

Змістовий модуль II. Форми інтелектуальної власності

Тема 6. Авторське право

Самостійно опрацювати питання:

Види, зміст та охорона авторським правом творів, розміщених в Інтернеті.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Поняття та ознаки авторського права.
2. Авторське право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.
3. Об'єкти авторського права.
4. Види творів, на які поширюється правова охорона.
5. Види творів, на які не поширюються норми авторського права.
6. Суб'єкти авторського права: поняття, ознаки та види.
7. Майнові та особисті немайнові права автора.
8. Право слідування та строки охорони авторських прав.
9. Авторські договори: поняття, види та зміст.
10. Строк дії авторського права.

Практичні завдання.

1. Підготувати реферати на теми:
  - 1) «Комп'ютерні програми та бази даних як об'єкти авторського права»;
  - 2) «Музичні твори і твори ужиткового мистецтва як об'єкти авторського права».
2. Підготувати доповідь на тему: "Усні твори як об'єкти авторського права".

Тестові завдання.

1. Авторське право на твір виникає внаслідок:
  - а) формулювання автором ідеї та сюжету твору;
  - б) реєстрації його у державному органі;
  - в) факту його створення;
  - г) друку твору у друкарні.
2. Авторські особисті немайнові права на службовий твір належать:
  - а) роботодавцю;
  - б) організації;
  - в) автору;
  - г) державі.

3. Об'єктами охорони авторського права є твори:

- а) образотворчого мистецтва;
- б) переклади;
- в) народної творчості (фольклор);
- г) аудіовізуальні;
- д) комп'ютерні програми;
- е) грошові знаки;
- ж) тексти законів.

4. Майнові права інтелектуальної власності на твір в Україні діють протягом:

- а) 20 років;
- б) 50 років;
- в) 70 років;
- г) 100 років теля смерті автора.

Тема 7. Суміжні права

Самостійно опрацювати питання:

Суміжні права у міжнародних правових актах.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять

- 1. Поняття та ознаки суміжних прав.
- 2. Види суміжних прав.
- 3. Суб'єкти суміжних прав та їхні права.
- 4. Об'єкти суміжних прав.
- 5. Строки чинності суміжних майнових прав.
- 6. Реалізація суміжних прав.
- 7. Способи захисту суміжних прав.

Практичні завдання.

- 1. Підготувати реферат на тему: "Фонограми і відеограми як об'єкти суміжних прав".
- 2. Підготувати доповідь на тему: "Майнові та особисті немайнові права носіїв суміжних прав".

Тестові завдання.

- 1. Об'єктами охорони суміжних прав є:
  - а) комп'ютерні програми;
  - б) виконання творів;
  - в) переклади;
  - г) фонограми.
- 2. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на фонограму, відеограму спливає через:

- а) 70 років;
- б) 25 років;
- в) 38 років;
- г) 50 років.

3. Використанням передачі (програми) організації мовлення є:

- а) прослуховування трансляції передачі (програми) організації мовлення;
- б) відтворення запису передачі (програми) організації мовлення;
- в) рекламування передачі (програми) організації мовлення публіці;
- г) інші дії, встановлені законом.

Тема 8. Право промислової власності

Самостійно опрацювати питання:

Захист права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

1. Поняття права промислової власності.
2. Винахід як об'єкт права промислової власності.
3. Корисна модель як об'єкт права промислової власності.
4. Промисловий зразок як об'єкт права промислової власності.
5. Об'єкти компонування (типографій) інтегральних мікросхем.

Практичні завдання.

1. Підготувати реферати на теми:
  - а) "Оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності".
  - б) " Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах".
2. Підготувати доповідь на тему: "Майнові та особисті немайнові права суб'єктів винахідницьких правовідносин".

Тестові завдання.

1. Об'єктами права промислової власності є:
  - а) винахід;
  - б) фірмовий зразок;
  - в) знаки обслуговування;
  - г) корисна модель.
2. Набуття права інтелектуальної власності об'єктом права промислової власності засвідчується:
  - а) авторським свідоцтвом;
  - б) ліцензією;
  - в) дипломом;
  - г) патентом.

3. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід спливає через:

- а) 15 років;
- б) 20 років;
- в) 25 років;
- г) 50 років.

Тема 9. Інші форми інтелектуальної власності

Самостійно опрацювати питання:

- 1. Раціоналізаторська діяльність: поняття, об'єкти та правова охорона.
- 2. Захист від недобросовісної конкуренції.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять.

- 1. Поняття та ознаки компонування інтегральної мікросхеми.
- 2. Придатність компонування інтегральної мікросхеми для набуття права інтелектуальної власності на нього.
- 3. Правове регулювання комерційного (фірмового) найменування.
- 4. Торговельна марка: поняття, ознаки, види та правова охорона.
- 5. Географічне зазначення походження товарів: поняття, об'єкти та правова охорона.
- 6. Селекційні досягнення: поняття, ознаки, види та правова охорона.
- 7. Науково-технічна інформація: поняття, об'єкти та правова охорона.
- 8. Наукові відкриття: поняття, об'єкти та правова охорона.

Практичні завдання.

- 1. Підготуватись до колоквіуму за темою: "Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг".
- 2. Підготувати реферати на теми:
  - і) Міжнародно-правова регламентація захисту від недобросовісної конкуренції.
  - 2) Правова охорона географічних зазначень за законодавством Європейського Союзу у контексті інтеграційних процесів між Україною та ЄС.

Тестові завдання.

- 1. Комерційне (фірмове) найменування є:
  - а) об'єктом авторського права;
  - б) об'єктом суміжних прав;
  - в) об'єктом права промислової власності;
  - г) засобом індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
- 2. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин спливає через:

- а) 15 років;
- б) 20 років;
- в) 30 років;
- г) 35 років.

3. Право власності для знаків на товари та послуги посвідчується:

- а) дипломом;
- б) патентом;
- в) договором;
- г) свідоцтвом.

Теми рефератів

1. Становлення правової охорони торговельної марки.
2. Авторське право в Україні.
3. Ліцензування прав і патентування науково-технічної продукції.
4. Договір у правовідносинах при використанні інтелектуальної власності.
5. Проблеми комерціалізації результатів досліджень і розробок.
6. Інтелектуальний капітал як базова характеристика вартості бізнесу.
7. Патентування винаходів в Україні.
8. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин.
9. Правова охорона знаків для товарів і послуг.
10. Проблеми охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні.
11. Охорона промислової власності в Україні.
12. Об'єкти промислових зразків.
13. Об'єкти географічних зазначень походження товарів.
14. Патенти на об'єкти інтелектуальної власності.
15. Свідоцтва на об'єкти інтелектуальної власності.
16. Особисті немайнові права суб'єктів інтелектуальної власності.
17. Майнові права інтелектуальної власності авторів творів науки, літератури та мистецтва.
18. Права суб'єктів промислової власності, що впливають з охоронних документів.
19. Обов'язки суб'єктів промислової власності.
20. Права інтелектуальної власності, що впливають із свідоцтва на торговельну марку.
21. Договори про депонування рукописів.
22. Договори художнього замовлення.
23. Договори на використання у промисловості товарів декоративно-прикладного мистецтва.

Список літератури Законодавчі акти

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. // ВВРУ.- 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», із змінами, внесеними згідно із Законом N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, N 2-3, ст.41.
3. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», із змінами, внесеними згідно із Законом N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012, // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, N 2-3, ст.41.
4. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг із змінами, внесеними згідно із Законом N 317-VIII ([317-19](#)) від 09.04.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), ВВР, 2015, N 26, ст.219.
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права» із змінами, внесеними згідно із Законами N 1651-VIII ([1651-19](#)) від 05.10.2016, ВВР, 2016, N 46, ст.781.
6. Закон України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних”, від 23.03.2000 № 1587-III;

Базова

7. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: підручник : затверджено МОН України/ В.Д.Базилевич К.: Знання, 2006.-431с.
8. Драпак Г. Основи інтелектуальної власності: Навч. посібник. Видання друге, виправлене./ Драпак Г., Скиба М. - К.: Кондор, 2007.- 156 с.
9. Дроб’язко В.С. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. : рекомендовано МОН України/ Дроб’язко В.С., Дроб’язко Р.В. - К.:Юрінком Інтер, 2004. -512с.
10. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: навч. посіб./ І.І.Дахно К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 278с.
11. Лазебний В.С. Основи інтелектуальної власності та її захисту: навч. посібник/ В.С.Лазебний, Г.М.Розорінов, С.В.Толіпа К.: Ліра-К, 2011.-150с.
12. Мікульонок І.О. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / І.О. Мікульонок. - 3-тє вид. - К.: Кондор-Видавництво, 2015. - 242 с.
13. Інтелектуальна власність: теорія та практика інноваційної діяльності і: навч. посіб./ за ред. М.В. Вачевського К. : ЦУЛ, 2005.Електронний ресурс ЧНТУ.
14. Інтелектуальна власність: навчальний посібник/ Під ред. В.П. Мартинюка. - Тернопіль: ТНЕУ, 2015. - 360 с.
15. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.

16 Інтелектуальна власність : навчальний посібник / [Р. Ю. Кожушко, М. В. Колосніченко, І. П. Остапчук, М. С. Винничук]. – К. : КНУТД, 2014. – 108 с.

17 Інтелектуальна власність : навчальний посібник / Т. Г. Васильців, В. В. Апопій, Р. Л. Лупак, О. О. Ільчук. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – 172 с.

18 Потехіна В.О. Інтелектуальна власність: Навч. посібник. Потехіна В.О. / - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 414 с.

Допоміжна

20. Промисловий зразок / Ніколаєнко Л.І., Буттева А.П., Меньяло Л.А., та інші. За ред. В.Л. Петрова.- К.: Видавничий дім «Ін Юре», 1999.-136 с.

21. Цивільний Кодекс України, із змінами внесеними згідно із Законом [№ 1666-VIII від 06.10.2016](#).

22. Коваль, Ірина. Виплата компенсації за неправомірне використання об'єкта інтелектуальної власності : правова природа й умови застосування [Текст] / І. Коваль // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. - 2015. - N 6(86). - С. 70-78. - Бібліогр.: с. 71, 72, 74, 75, 77, 78.

23. Орлюк, Олена. Міжнародна освітня програма "Ідея, винахід, інновації та інтелектуальна власність - Seed Project 2015" та її результати для України [Текст] / О. Орлюк // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. - 2015. - N 6(86). - С. 105-113. - Бібліогр. в кінці ст.

24. Худенко, О. О. Узгоджені дії щодо прав інтелектуальної власності в законодавстві про захист економічної конкуренції [Текст] / О. О. Худенко // Вісник господарського судочинства : Офіційний друкований орган Вищого Господарського Суду України. - 2016. - N 1. - С. 186-194.

25. Костенко, Інна. Інтелектуальна власність очима малого та середнього бізнесу Європейського Союзу [Текст] / І. Костенко, О. Теньова // Всеукраїнська Асоціація представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) - ВАПП. Інтелектуальна власність в Україні : науково-практичний журнал. - 2016. - N 6. - С. 4-7.

Додаток А

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут будівництва
Кафедра геодезії, картографії та землеустрою

ЗВІТ
з виконанні практичних робіт з дисципліни
«Методологія інтелектуальної власності»

Виконав: студент гр. _____

(П, І. Б.)

Перевірив: д.т.н., професор
Сахно Є.Ю,

Чернігів ЧНТУ, 2018